

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Eindrapport Circulaire economie van de Randstedelijke Rekenkamer	TELEFOONNUMMER	+31652769715
		E-MAILADRES	berbel.ferwerda@provincie-utrecht.nl
DATUM	5 juli 2023	DOMEIN/OPGAVE	SGU
DOCUMENTNUMMER		TEAM	TSG
VAN	Berbel Ferwerda	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk
BIJLAGE	1. Eindrapport Circulaire economie 2. 5-minuten versie rapport 3. Begeleidende brief RRK		

Inleiding

De Randstedelijke Rekenkamer voert onderzoeken uit voor de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland. In haar onderzoeken gaat de Rekenkamer na of de provincies de afgesproken doelen realiseren, of zij dat doen binnen het afgesproken budget én of zij handelen volgens de regels. De Rekenkamer kiest haar eigen onderzoeksonderwerpen, maar laat zich daarbij adviseren door een Programmaraad waarvan drie Statenleden van elke Randstedelijke provincie lid zijn.

In 2021 heeft de Programmaraad zich uitgesproken voor een onderzoek naar circulaire economie. In 2022 is de Rekenkamer dit onderzoek gestart. De onderzoeksvraag luidt: *Op welke manier dragen de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland bij aan de transitie naar een circulaire economie en wat kunnen de provincies van elkaar leren als het gaat om hun beleid en de uitvoering daarvan?* In het onderzoek is onder meer gekeken naar de opzet van het beleid, hoe raakvlakken met andere beleidsterreinen en opgaven benut worden, hoe het leerproces dat inherent is aan een transitie intern georganiseerd is, hoe de ontwikkeling van de circulaire economie gemonitord wordt en hoe de provincie samenwerkt met bijvoorbeeld andere overheden, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen.

Conclusie Randstedelijke Rekenkamer

In haar rapportage komt de Rekenkamer met de volgende hoofdconclusie.

De transitie naar een circulaire economie wordt steeds urgenter. De nog altijd groeiende vraag naar grondstoffen vergroot de druk op klimaat, natuur en leefomgeving. Ook wordt steeds duidelijker dat een meer onafhankelijke en stabiele grondstoffenpositie van strategisch en economisch belang is voor Nederland. Voor ondernemers is betaalbaarheid en leveringszekerheid van grondstoffen immers van groot belang voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering. De Randstedelijke provincies en onder andere het Rijk willen de transitie naar een circulaire economie versnellen. In 2017 hebben zij daartoe het Grondstoffenakkoord ondertekend.

Provincie Utrecht:

1. heeft sinds 2017 beleid ontwikkeld voor de circulaire transitie. In 2021 hebben PS de *Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050* vastgesteld.

2. ziet circulariteit als een brede maatschappelijke opgave en gebruikt daarom de term 'circulaire samenleving'.

3. heeft de landelijke doelen overgenomen in haar beleid, maar voor de verdere uitwerking gekozen voor een eigen provinciale invulling.

4. ziet circulaire samenleving als een integraal onderdeel van al haar beleidsdomeinen, waarbij de beleidsdomeinen en -teams ieder zelf met de opgave aan de slag gaan. De provinciale organisatie is echter nog niet zo ver, draagvlak en urgentie zijn een uitdaging.

5. heeft in de *Beleidsvisie* inhoudelijke beleidsdoelen uitgewerkt, en in de *Uitvoeringsagenda's* activiteiten geformuleerd. Deze doelen en activiteiten sluiten niet direct op elkaar aan.

6. gaat onderzoeken hoe het VTH-instrumentarium ingezet kan worden, heeft in het ruimtelijk beleid circulariteit vooralsnog in algemene woorden opgenomen bij de provinciale belangen en lobbyt samen met het IPO richting Europa en het Rijk. Dit kan de provincie helpen bij de voorbereiding op de beweging vanuit Europa en het Rijk om in de nabije toekomst meer dwingende maatregelen in te zetten.

7. rapporteert over de beleidsuitvoering en brengt de regionale grondstoffenstromen in kaart. Er wordt niet gemonitord in hoeverre de provinciale activiteiten bijdragen aan de provinciale circulaire doelen.

8. heeft leren over de uitvoering van de voorgenomen activiteiten formeel georganiseerd. Dit is minder het geval als het gaat over de vraag of met de voorgenomen activiteiten de beleidsdoelen behaald worden.

9. heeft ruimte om bij te sturen georganiseerd in de opzet van het beleid. Bijsturing is in de uitvoering vooralsnog beperkt gebleven.

10. heeft als uitgangspunt dat samenwerken met partners vanuit de verschillende (provinciale) beleidsdomeinen zelf gezocht wordt. In hoeverre actoren worden gemobiliseerd verschilt daardoor per beleidsdomein.

Een volledig circulaire economie in 2050 – wat het beleidsdoel van het Rijk en de meeste provincies is – lijkt vooralsnog ver weg. Ondanks de beleidsinzet van (provinciale) overheden is er (nog) geen versnelling van de circulaire transitie zichtbaar. Provincie Utrecht heeft in de afgelopen jaren een beweging op gang gebracht, maar dit is slechts een stap in de transitie naar een volledig circulaire economie. Om de doelen in zicht te brengen is meer nodig. Provincies kunnen meer doen om de transitie te versnellen en te ondersteunen. Zij kunnen bijvoorbeeld hun impact vergroten door meer urgentie te geven aan de circulaire transitie, door circulaire opgaven sterker te integreren in het beleid en de werkpraktijken van andere beleidsdomeinen. Ook kunnen provincies meer gebruik maken van regulerende instrumenten om niet alleen de circulaire economie te stimuleren, maar ook de lineaire economie af te bouwen. Dit kan bijvoorbeeld door het verminderen van overheidsinvesteringen in de lineaire grondstofketen, door (lobby voor) verboden, en in vergunningverlening. Provincies moeten zich daarbij wel bewust zijn van de mogelijke consequenties van deze transitie voor andere beleidsdoelen, medeoverheden, ondernemers en inwoners. Dit vraagt om het inzichtelijk maken van belangenafwegingen en het maken van duidelijke keuzes. Het is aan Provinciale Staten (in hun kaderstellende rol) hoe intensief en op welke wijze

bijgedragen gaat worden aan het versnellen van de circulaire transitie.

De hoofdconclusie is verder uitgewerkt in verschillende deelconclusies die in het rapport te vinden zijn.

Aanbevelingen Randstedelijke Rekenkamer

In januari 2023 kwam het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) met de boodschap dat halvering van het Nederlandse grondstoffengebruik in 2030 gezien de huidige trends niet wordt bereikt, terwijl dit wel de ambitie is van de overheid. Ook Utrecht ambieert een volledig circulaire economie. Met haar circulaire-economiebeleid heeft de provincie in de afgelopen jaren mooie resultaten behaald, maar dit is nog niet genoeg om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Als de provincie de doelen voor 2030 en 2050 wil halen, dan vraagt dat een intensievere beleidsinzet dan tot nog toe is gehanteerd. Als kaderstellend orgaan zijn PS hiervoor aan zet. Zij kunnen GS – naast het uitvoeren van de aanbevelingen 1 t/m 6 – opdracht geven om meer activiteiten op te pakken, meer (dwingende) instrumenten in te zetten, meer actoren te mobiliseren, het circulaire bewustzijn in de organisatie te vergroten, reflecteren en leren te borgen in de organisatie en de organisatie beter inrichten op het (integraal) werken aan transities.

In haar rapportage komt de Rekenkamer met de volgende aanbevelingen.

Aanbeveling 1

Als nieuw of herzien circulaire samenlevingsbeleid aan u voorgelegd wordt (naar verwachting in de middellangetermijnstrategie), draag GS op dan duidelijk aan te geven:

- a. Hoe zij meer strategie en richting hebben aangebracht in de aanpak en activiteiten (conform leerpunt twee in Evaluatierapport Uitvoeringsagenda circulaire samenleving 2021-2023)
- b. Voor welke wijzigingen ten opzichte de Beleidsvisie en Uitvoeringsagenda's GS hebben gekozen.
- c. Op welke inzichten vanuit monitoring, verzamelde lessen en/of wetenschap het nieuwe circulaire samenlevingsbeleid gebaseerd is.
- d. In hoeverre aangesloten wordt op landelijk circulaire-economiebeleid en welke afwegingen GS daarbij hebben gemaakt.
- e. Op welke wijze dit nieuwe beleid middels VTH- en RO-beleid en -instrumentarium anticipeert op het inzetten van meer dwingende maatregelen zoals door Europa en het Rijk is aangekondigd.
- f. Hoe het beleid eraan zal bijdragen dat raakvlakken met andere opgaven en beleidsvelden benut worden.
- g. Welke impact de circulaire beleidskeuzes hebben op andere beleidsopgaven, medeoverheden, ondernemers en inwoners.

Betrek deze informatie bij uw besluitvorming over het nieuwe of herziene circulaire-samenlevingsbeleid.

Aanbeveling 2

Draag GS op om in de komende actualisatie(s) van de Uitvoeringsagenda:

- a. Te zorgen dat de activiteiten aansluiten op de beleidsdoelen in de Beleidsvisie, en
- b. Aan te geven hoe met leerpunten uit de jaarlijkse evaluatie is omgegaan.

Aanbeveling 3

Vraag GS om in alle beleidsdomeinen meer urgentie te creëren, en om - onder leiding van het opgaveteam - de circulaire doelen daadwerkelijk te integreren in het beleid en de werkpraktijk. Zorg daarbij ook voor een wenkend perspectief. Draag GS op om u over circa een jaar te informeren over de stappen die daartoe zijn gezet en de resultaten die zijn behaald.

Aanbeveling 4

Draag GS op om bij het formuleren van nieuw beleid voor andere beleidsvelden dan circulaire samenleving (bijvoorbeeld voor Wonen of de Energietransitie) aandacht te (blijven) besteden aan:

- a. De raakvlakken met de circulaire transitie, en
- b. Het toelichten van de mogelijke impact van de gemaakte beleidskeuzes voor de circulaire transitie, andere

(transitie)opgaven, medeoverheden, ondernemers en inwoners.

Aanbeveling 5

Draag GS op om de monitoring van de circulaire samenleving verder te ontwikkelen, gericht op het vergroten van inzicht in de mate waarin de provinciale doelen gerealiseerd worden. Draag GS op om in het eerstvolgende evaluatierapport toe te lichten of het beleid werkt zoals voorzien en hoe de gepresenteerde resultaten zich daartoe verhouden.

Aanbeveling 6

Vraag GS welke actoren (nog) meer betrokken kunnen worden in de beleidsuitvoering ten einde de impact van het provinciale circulaire-samenlevingsbeleid te vergroten. Vraag GS daarbij aan te geven wat daarvoor nodig is in tijd, middelen en capaciteit.

Besluit

Provinciale Staten van Utrecht;

Besluit van 20 september 2023;

Provinciale Staten van Utrecht;

Gelezen het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer getiteld 'Circulaire economie, Onderzoek naar de provinciale bijdrage aan de transitie naar een circulaire economie';

Besluiten:

A. Akkoord te gaan met Aanbeveling 1

Aanbeveling 1

Als nieuw of herzien circulaire samenlevingsbeleid aan u voorgelegd wordt (naar verwachting in de middellangetermijnstrategie), draag GS op dan duidelijk aan te geven:

- a. Hoe zij meer strategie en richting hebben aangebracht in de aanpak en activiteiten (conform leerpunt twee in Evaluatierapport Uitvoeringsagenda circulaire samenleving 2021-2023)
 - b. Voor welke wijzigingen ten opzichte de Beleidsvisie en Uitvoeringsagenda's GS hebben gekozen.
 - c. Op welke inzichten vanuit monitoring, verzamelde lessen en/of wetenschap het nieuwe circulaire samenlevingsbeleid gebaseerd is.
 - d. In hoeverre aangesloten wordt op landelijk circulaire-economiebeleid en welke afwegingen GS daarbij hebben gemaakt.
 - e. Op welke wijze dit nieuwe beleid middels VTH- en RO-beleid en -instrumentarium anticipeert op het inzetten van meer dwingende maatregelen zoals door Europa en het Rijk is aangekondigd.
 - f. Hoe het beleid eraan zal bijdragen dat raakvlakken met andere opgaven en beleidsvelden benut worden.
 - g. Welke impact de circulaire beleidskeuzes hebben op andere beleidsopgaven, medeoverheden, ondernemers en inwoners.
- Betrek deze informatie bij uw besluitvorming over het nieuwe of herziene circulaire-samenlevingsbeleid.

B. Akkoord te gaan met Aanbeveling 2

Aanbeveling 2

Draag GS op om in de komende actualisatie(s) van de Uitvoeringsagenda:

- a. Te zorgen dat de activiteiten aansluiten op de beleidsdoelen in de Beleidsvisie, en
- b. Aan te geven hoe met leerpunten uit de jaarlijkse evaluatie is omgegaan.

C. Akkoord te gaan met Aanbeveling 3

Aanbeveling 3

Vraag GS om in alle beleidsdomeinen meer urgentie te creëren, en om - onder leiding van het opgaveteam - de circulaire doelen daadwerkelijk te integreren in het beleid en de werkpraktijk. Zorg daarbij ook voor een wenkend perspectief. Draag GS op om u over circa een jaar te informeren over de stappen die daartoe zijn gezet en de resultaten die zijn behaald.

D. Akkoord te gaan met Aanbeveling 4

Aanbeveling 4

Draag GS op om bij het formuleren van nieuw beleid voor andere beleidsvelden dan circulaire samenleving (bijvoorbeeld voor Wonen of de Energietransitie) aandacht te (blijven) besteden aan:

- a. De raakvlakken met de circulaire transitie, en
- b. Het toelichten van de mogelijke impact van de gemaakte beleidskeuzes voor de circulaire transitie, andere (transitie)opgaven, medeoverheden, ondernemers en inwoners.

E. Akkoord te gaan met Aanbeveling 5

Aanbeveling 5

Draag GS op om de monitoring van de circulaire samenleving verder te ontwikkelen, gericht op het vergroten van inzicht in de mate waarin de provinciale doelen gerealiseerd worden. Draag GS op om in het eerstvolgende evaluatierapport toe te lichten of het beleid werkt zoals voorzien en hoe de gepresenteerde resultaten zich daartoe verhouden.

F. Akkoord te gaan met Aanbeveling 6

Aanbeveling 6

Vraag GS welke actoren (nog) meer betrokken kunnen worden in de beleidsuitvoering ten einde de impact van het provinciale circulaire-samenlevingsbeleid te vergroten. Vraag GS daarbij aan te geven wat daarvoor nodig is in tijd, middelen en capaciteit.

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Griffier,
mr. C.A. Peters